

Do Žďáru láká vampiristická pověst

Při slavnostním otevření Naučné stezky kolem Zelené hory začátkem dubna mnohé účastníky zaujal svým výkladem zástupce Regionálního muzea Stanislav Mikule, který přidal i pár historických perliček vztahujících se ke stezce. NŽR byly při tom.

Na první okruh „A“ nové Naučné stezky se můžeme vydat i na kole, neboť plynule navazuje na stávající cyklostezky od Žďáru, nebo můžeme dojet až do městské zástavby.

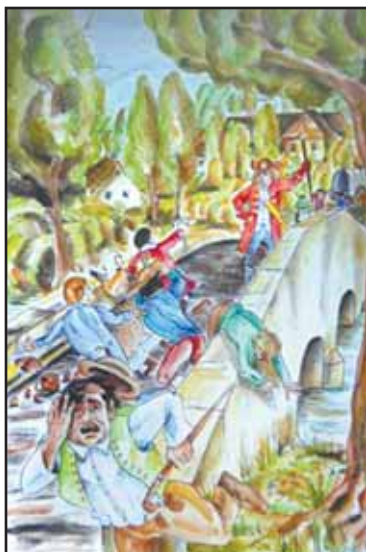
Vycházkový okruh „A“ nás provede pověstmi našeho kraje a nabídne odpočinek na břehu Bránského rybníka. Na trase leží dvě stavby geniálního architekta Jana Blažeje Santiniho Aichla: hospodářský dvůr Lyra a Dolní hřbitov, postavený do tvaru lebky.

„Zajímavým místem je už i rybník samotný,“ říká Stanislav Mikule. „V Kronice Jirřicha Řezbáře se píše, že první mniši z Nepomuku si postavili provizorní dřevěný klášter a když se pak přesídlili do nového kamenného, původní stavbu strhli a na místě vybudovali rybník,“ tlumočí zápis.

Podle pověsti se jedná o Bránský rybník, i když se objevují i jiné verze. „Z kroniky víme, že provizorní klášter ležel poněkud níž, než kamenný. V úvalu připadá například někdejší patrně sádkový rybníček, na jehož místě jsou dnešní sádky v areálu kláštera,“ uvádí Mikule.

Je prý totiž zvláštní, že by si mniši postavili příbytek v záplavovém území, kterým lokalita pod hladinou dnešního Bránského rybníka byla. „Znamenalo by to závažné selhání lokátorů. Spíš jde tedy jenom o pověst. Ale kdo ví? Hledat však po téměř osmi stáletích stopy dřevěné stavby na dně rybníka, by asi bylo marné,“ míní historik.

Abychom mohli po trase pokračovat ulicí Dvorskou, musíme přejít

VRCHNÍ Ulrich strašil zpočátku nenápadně, ale když už fackoval nepoctivé úředníky, musel přijet kat až z Jihlavy. **Ilustrační foto z knihy 400 let povýšení Žďáru na město: Kamila Dvořáková**

přes tzv. Ulrichův kamenný mostek. Dle vyprávění očitých svědků, zaznamenaných počátkem 20. století, zde strašil vrchní Ulrich, který byl za života správcem žďárského velkostatku.

Jedná se prý o ojedinělou vampiristickou pověst na Moravě. Ulrich nesál krev jako upír, ale fackoval nepoctivé úředníky. Říká se, že jednoho písaře dokonce zabil.

„Strašil zpočátku nenápadně, občas jej zahlédli i v pravé poledne, že se někde prochází nebo sedí. Později začal rozhazovat lejstra v zámeckých kancelářích a napadat lidi,“ tlumočí S. Mikule ze žďárské pověsti.

Jan Alois Ulrich zemřel v roce 1817. V neutěšené době Napoleonských válek musel ovládat panství tvrdou

rukou, aby zásoboval procházející vojska. Kruté také prováděl výslechy vojenských sběhů pochytaných na Žďársku a lidé ho neměli rádi.

Po jeho smrti se rozneslo, že straší. Páni se báli chodit přes kamenný mostek do statku, neboť čekali, že utrží nejdenní políček.

Nakonec byl povolán kat z Jihlavy, aby byl přítomen exhumaci a neklidného mrtvého zneškodnil. Jakmile otevřeli rakev, viděli, že tělo nejvíce známky rozkladu. Jan Alois Ulrich se údajně posadil a začal diskutovat s knězem, který nad ním vykonával exortistický obřad. Nakonec kat se svým pacholkem Ulrichovi podrazili nohy a stáli jej. Pak mu do hlavy nasypali talíř máku. Říká se, že kolik zrněk máku v Ulrichově hlavě utkvělo, tolik let nebude pan vrchní strašit.

To ale není pro nás dobrá informace. Dodnes nevíme, kde byl Ulrich pohřben, zda na Dolním hřbitově, nebo na Zelené hoře.

Naučná trasa „A“ nás provede místní historií

„Těla z Dolního hřbitova byla o pár století později vyzdvížena, očištěna a odvezena do Antropologického ústavu v Brně. Pohřby z počátku 19. století ze zelenohorského hřbitova byly odstraněny v rámci rušení tamního hřbitova. V každém případě už v Ulrichově lebce příliš mnoho máku nezůstalo a vrchní může znovu strašit. Takže při troše štěstí ho můžete někde v jeho strašičím regionu zahlédnout,“ natahuje nás historik. „Pohybuje se zhruba v katastru někdejší obce Zámek Žďár. Ale na duchaplnou konverzaci s tímto duchem se příliš netěšte. Bude totiž nejspíš mluvit německy,“ dodává se smíchem.

Pokud jsme šťastně přešli Ulrichův most, brzy vlevo uvidíme hospodářský dvůr Lyra. Santini jej původně postavil do půdorysu hudebního nástroje lyra, ale jeho dispozice se časem změnila díky stavebním úpravám.

Na druhý okruh „B“ kolem Konventního rybníka nesmí cyklisté. Pěší návštěvníci se tu nově dostávají do dříve nepřístupných míst.

Nabízí se nám netradiční pohledy na Zelenou horu, můžeme si prohlédnout bývalý klášter z druhé strany.

„Zajímavá je např. růžová stavba prelatury, vybočující do Konventního rybníka. To bylo letní sídlo opata Bernarda Henneta,“ upozorňuje odborník.

Jeho předchůdce Václav Vejmluva nechal podle Santiniho projektů klášter krásně přestavět. Ten však v roce 1737 rukou palice vyhořel a opata z toho ranila mrtvice.

Nový opat Bernard Hennet ekonomicky zajistil a stabilizoval situaci kláštera a Santiniho vyhořelé stavby nechal opravit.

„Tak, jak nyní známe klášter, byl opraven opatem Hennetem. On sám také přidal několik vlastních staveb, například zmiňovanou letní prelaturu a nechal přistavět zákristii poutního kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře. Za jeho opatování byla také dokončena úprava střech na ambitech s pěti kaplemi a s pěti branami.“

Bernard Hennet je člověk, na kterého se trochu zapomíná. Víme také, že nechal klášterský most osadit sochami,“ uvádí historik.

Kdy byl ale vlastní most postaven, není jisté. Podle dochovalých vedut je patrné, že v době, kdy Václav Vejmluva se Santinim přestavoval klášter, v místě dnešního mostu se sochami vedl jen brod.

Lenka Kopčáková

O Muzejní noci ožije hasičská historie

Do poslední květnové neděle trvá v Regionálním muzeu na Tvrzi výstava „125 let zámeckých hasičů“, kde uvidíme jak někdejší hasičskou výzbroj, dobové fotografie i uniformy, tak i současné moderní vybavení dobrovolných hasičů.

Ve stejném duchu se v pátek 27. května uskuteční již třetí žďárská Muzejní noc. Pracovníci muzea a zámeční hasiči připravili pro veřejnost bohatý doprovodný program.

Zajímavá expozice na Tvrzi neunikla v dubnu ani pozornosti televizního štábu Toulavé kamery. „Jeho tvůrci měli největší zájem o hasičský historický vůz Praga z roku 1941 a posádku v dobových hasičských uniformách. Mladí hasiči předvedli svou zručnost při nácvičku disciplin pro soutěžní hru Plamen,“ uvádí zástupce SDH Luboš Zeman.

Pořad o žďárských dobrovolných hasičích by měl být odvyhlám v první polovině května.

Program muzejní noci

pá 27. 5. 2011

Od 18.00 Slavnostní zahájení před budovou muzea a příjezd historického hasičského vozu Praga z roku 1941 s posádkou v historických uniformách.

Od 18.30 do 24.00 Zpřístupnění muzea s výstavou 125 let zámeckých hasičů a historické hasičské techniky před muzeem, volná prohlídka s výkladem a možnost si některé exponáty vyzkoušet.

Od 19.00 do 23.00 Prohlídka současné hasičské techniky, výzbroje a výstroje na nábreží Sázavy pod Tvrzí.

VYČÍDĚNÁ historická technika je chloubou klášterských hasičů. Snímek z vernisáže výstavy. **Foto: Lenka Kopčáková**

Doprovodné akce:

1. blok od 18.30

Zásah s ruční čtyřkolovou stříkačkou družstvem v historických uniformách a komentovaná prohlídka

hasičím přístrojem

Ukázka přetlakového ventilátoru (odsavač kouře).

Při nepříznivém počasí změna programu vyhrazena!

-lko-

ruční čtyřkolové koňské stříkačky z roku 1892. Zájemci si mohou zkusit pumpovat.

Ukázka dovedností mladých hasičů

Stříkání dětí ze džberové stříkačky na cíl.

2. blok od 20.00

„Poslední hůkalky na Moravě“ (hraný divadelní výstup před Tvrzí) Přesun na nábreží k řece Sázavě pod Tvrzí

Ukázka práce s moderní technikou CAS 15, CAS 16 Mercedes Benz, komentovaná prohlídka vozidel, předvedení přívěsu pro práci na vodě a pro chemické havárie (ukázka plovoucího čerpadla, vysokotlakou, útočných C proudů na vodní hladinu)

Spuštění hasiče lezce z budovy Tvrze.

3. blok od 21.30

Ukázka osvětlení Tvrze z hasičské techniky (osvětlovací rampa CAS) a sestup lezce

Hašení požáru hořlavých kapalin